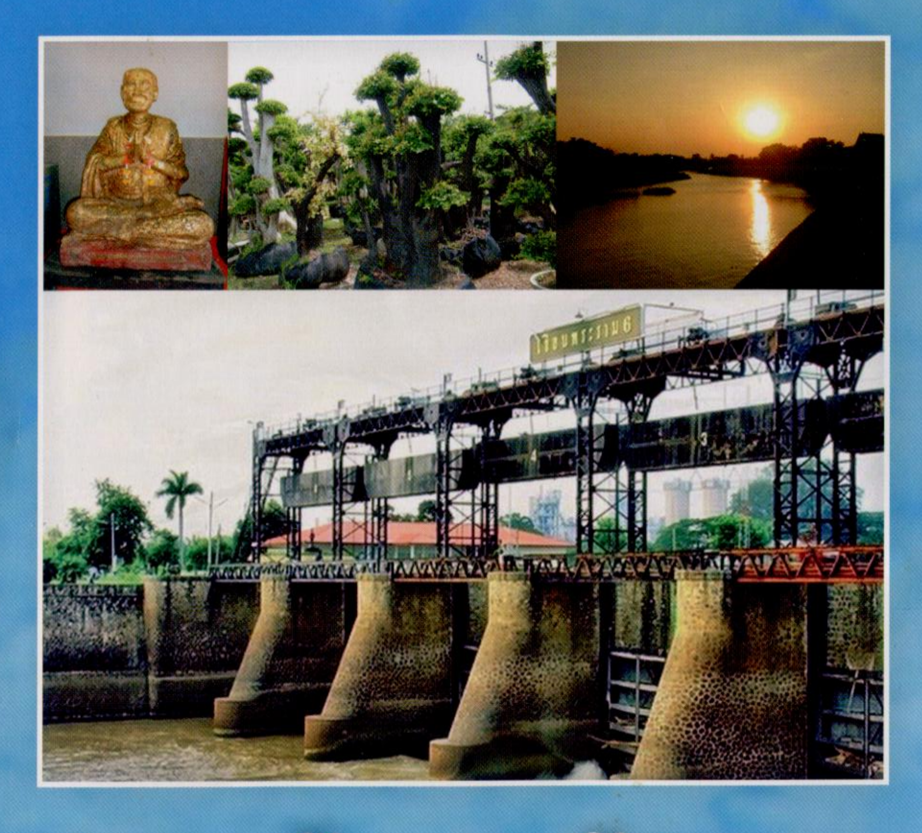

“ถิ่นกำเนิดหลวงพ่อโต
เย็นสายน้ำนามป่าสัก
แดนตะโกดัดงาม
วิวสวยนักเขื่อนพระรามหก”

คำขวัญอำเภอท่าเรือ

พิมพ์ที่ บริษัท รุ่งเรืองวิริยะพัฒนาโรงพิมพ์ จำกัด
106/204 หมู่ที่ 4 แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพฯ 10230
โทร. 0-2517-7445, 0-2918-0192-3, 0-2918-1336, 0-2918-1338-9, 0-2918-1171-2, 0-2540-7860
โทรสาร 0-2917-9072, 0-2918-1218 มือถือ 081-446-5071, 081-666-0797, 089-784-8758, 089-789-3226
E-mail : viriya999@gmail.com, viriya_999@yahoo.com
Website : www.rvpprinting.com

ประวัติวัดสะตือ

ประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี)

วัดสะตือ ต.ท่าหลวง อ.ท่าเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา
โทร. ๐๓๕-๘๐๒๖๒๐ www.watsatue.com

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี)

วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร

"ข้าแด่พระสงฆ์ผู้เจริญ แต่เดิมมาโยมก็ได้มีจิตศรัทธาเลื่อมใส และได้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะด้วยวิธีนั้นๆ อยู่แล้ว บัดนี้ โยมได้เถลิงถวัลย์ราชสมบัติบรมราชาภิเษกแล้ว จึงยอมมอบตัว แด่พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า และพระสงฆ์เจ้า กับจะได้รับจัดการในความคุ้มครองรักษาพระพุทธศาสนาโดยชอบธรรมตลอดไป ข้าแด่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงทรงจำไว้ด้วยดีว่าโยมเป็นพุทธศาสนูปถัมภกเถิด"

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

“บุญเราไม่เคยสร้าง...
ใครที่ไหนจะมาช่วยเจ้า...!”

“ลูกเอ๋ย ก่อนจะเที่ยวไปขอบารมีหลวงพ่อองค์ใด เจ้าจะต้องมีทุนของตัวเองคือบารมีของตนลงทุนไปก่อน เมื่อบารมีของเจ้าไม่พอจึงค่อยขอยืมบารมีคนอื่นมาช่วย มิฉะนั้นเจ้าจะเอาตัวไม่รอด เพราะหนี้สินในบุญบารมีที่เที่ยวไปขอยืมมาจนพ้นตัว... เมื่อทำบุญทำกุศลได้บารมีมา ก็ต้องเอาไปผ่อนใช้หนี้เขาจนหมด ไม่มีอะไรเหลือติดตัว ...แล้วเจ้าจะเอาอะไรไว้ในภพหน้า หมั่นสร้างบารมีไว้...แล้วฟ้าดินจะช่วยเอง...”

“จงจำไว้นะ...เมื่อยังไม่ถึงเวลาเทพเจ้าองค์ใดจะคิดช่วยเจ้าไม่ได้ ครั้นถึงเวลาทั่วฟ้าจบดินก็ต้านเจ้าไม่อยู่ จงอย่าไปเร่งเทวดาฟ้าดิน เมื่อบุญเราไม่เคยสร้างไว้เลย จะมีใครที่ไหนจะมาช่วยเจ้า...”

(นี่คือคำเทศนาของเจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) ที่ได้โปรดชี้ธรรมไว้ในนิมิต หลังจากที่ท่านล่วงลับไปแล้วเมื่อ ๑๐๐ กว่าปีก่อน อันเป็นปฐมเหตุที่ต้องสร้างความดีอย่างไม่มีที่สิ้นสุด)

สารบัญ

หน้า

วัดสะตือ พุทธไสยาสน์
วัดพัฒนาตัวอย่าง พ.ศ. ๒๕๑๔
ต.ท่าหลวง อ.ท่าเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา

วัดสะตือ สร้างขึ้นเป็นวัดนับแต่ พ.ศ. ๒๔๐๐ เดิมตั้งอยู่ทางทิศเหนือขึ้นไปไม่ไกลนัก ที่เรียกว่า วัดสะตือ เพราะมีต้นสะตือใหญ่เป็นนิมิต ต่อเมื่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) ได้มาดำเนินการสร้างพระพุทธไสยาสน์แล้ว วัดสะตือจึงได้ย้ายมาตั้งที่บริเวณพระนอนนี้ และเรียกนามตามชื่อตำบลว่า “วัดท่างาม” กาลต่อมา สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ ๕ ได้เสด็จไปทรงนมัสการพระพุทธบาท ได้เสด็จขึ้นที่ท่าตำบลนี้ ๒ ครั้ง แต่นั้นมาจึงเรียกตำบลว่า “ตำบลท่าหลวง” และเรียกนามวัดว่า “วัดท่าหลวง” แต่ต่อมากลับไปเรียกว่า “วัดสะตือ” ตามนามเดิมอีก ซึ่งยุติต้องกันกับการเสด็จประพาสต้นครั้งที่ ๒

ตามจดหมายเหตุรัชกาลที่ ๕ ระบุไว้ตอนหนึ่งว่า “วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๕ (พ.ศ. ๒๔๔๙) ได้กินข้าวกลางวันที่วัดท่างาม ทรงทำครัวและเสวยที่ตรงบริเวณใต้เศียรพระนอนใหญ่ และที่เรียกกันว่า ท่าหลวง นั้นเกิดขึ้นใหม่ เพราะพระจุลจอมเกล้าฯ เสด็จมานมัสการรอยพระพุทธบาท ๒ ครั้ง ขึ้นที่ท่างามทั้ง ๒ ครั้ง” ตามพระราชนิพนธ์

รัชกาลที่ ๕ ในจดหมายเหตุเรื่องเสด็จประพาสต้น ครั้งที่ ๒ วัดท่างาม ดังกล่าวนั้นหมายถึง "วัดสะตือ" ในปัจจุบัน และที่วัดนี้มีโรงเรียนประถมศึกษาของทางราชการ ตั้งอยู่ในบริเวณที่ดินของวัด วัดสะตือได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาครั้งหลังวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ.๒๔๙๘ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๔ เมตร

เจ้าอาวาสตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เท่าที่ค้นคว้าได้ มีจำนวน ๘ รูป คือ

รูปที่ ๑ หลวงพ่อกลอย (ไม่ทราบว่าท่านมาจากไหน)

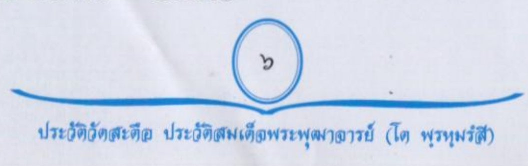
รูปที่ ๒ หลวงพ่อสุข (บ้านเดิมอยู่ท่าหลวง)

รูปที่ ๓ พระอาจารย์มา (บ้านเดิมอยู่ท่างาม)

รูปที่ ๔ พระอุปัชฌาย์บัตร จนฺทโชติ เจ้าคณะตำบลจำปา บิดามารดาของท่านเป็นชาวเวียงจันทน์อพยพมาอยู่ตำบลนี้ เดิมอุปสมบทอยู่วัดบ้านครัว ตำบลบ้านครัว อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี (พระสุวรรณ์วิมลศีล เจ้าคณะจังหวัดอยุธยาองค์แรกนิมนต์มาเป็นเจ้าอาวาส) พ.ศ. ๒๔๔๘ - ๒๔๙๕ อายุ ๘๗ พรรษา ๖๖

รูปที่ ๕ พระครูพุทธไสยาภิบาล น.ธ.เอก เจ้าคณะตำบลจำปา ตำบลท่าหลวง ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๙๗-๒๕๓๗ ในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๒ ทางคณะสงฆ์ ได้แต่งตั้งพระครูปัญญาวุฒิคุณ (จ่าย ปัญญาวุฑโฒ) มาเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอท่าเรือ และมาจำพรรษาอยู่ที่วัดสะตือจนมรณภาพ เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๐๙

รูปที่ ๖ พระอธิการทองคำ คัมภีรปัญโญ (ทองคำ อินทโชติ) น.ธ. เอก พ.ศ. ๒๕๓๗ – ๒๕๔๒

รูปที่ ๗ พระมหาจำรัส คุตฺตสีโล พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๔๘

รูปที่ ๘ พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าคณะอำเภอท่าเรือ พ.ศ. ๒๕๔๘ – ปัจจุบัน

วัดสะตือ ตั้งอยู่เลขที่ ๑๔๐ บ้านท่างาม หมู่ที่ ๖ ตำบลท่าหลวง อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบตั้งอยู่ริมแม่น้ำป่าสัก ตามหลักฐานเดิมวัดมีพื้นที่ประมาณ ๓๗ ไร่ แม่น้ำป่าสักได้กลืนที่ดินวัดแหว่งเว้าไปทีละนิดทีละหน่อย ตั้งแต่สร้างเขื่อนพระราม ๖ เป็นต้นมา ที่ดินหน้าวัดหายลึกไปประมาณ ๒๐ วา เมื่อทางกรมที่ดินออกโฉนดที่ดินวัดให้ใหม่ เหลือที่ดินซึ่งมีเนื้อที่เพียง ๑๕ ไร่ ๑ งาน ๘๐ ตารางวา เลขที่โฉนดที่ดิน ๗๐๗๑ เลขที่ดิน ๖๙๙ อาณาเขต ทิศเหนือยาว ๒๔๐ เมตร ติดต่อกับที่ตั้งบ้านเรือนของประชาชน ทิศใต้ยาว ๔๐ เมตร ติดต่อกับที่ตั้งบ้านเรือนของประชาชน ทิศตะวันออกยาว ๑๖๐ เมตร ติดต่อกับแม่น้ำแควป่าสัก ทิศตะวันตกยาว ๒๔๐ เมตร ติดต่อกับถนนเข้าหมู่บ้าน

อาคารเสนาสนะต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย **พระอุโบสถ** กว้าง ๘ เมตร ยาว ๒๒.๙๐ เมตร สร้าง พ.ศ. ๒๔๙๘ โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กและดำเนินการบูรณะซ่อมแซมโดย พลตรีมนูญกฤษ รูปขจร ในครั้งที่ ๑ ซึ่งบ้านเกิดอยู่หลังองค์พระพุทธไสยาสน์ และในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ พระอธิการทองคำ คัมภีรปัญโญ เจ้าอาวาสในขณะนั้น ได้ทำการบูรณะโดยกรมศิลปากรเป็นผู้ควบคุมการบูรณะ **ศาลาการเปรียญ** เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง ๑๒.๗๕ เมตร ยาว ๒๑.๕๐ เมตร สร้าง พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นอาคารคอนกรีต สูงใหญ่ ๒ ชั้น **หอสวดมนต์** กว้าง ๙.๕๐ เมตร ยาว ๑๘.๕๐ เมตร สร้าง พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นอาคาร

คอนกรีต ๒ ชั้น **กุฏิสงฆ์** จำนวน ๗ หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ **หอฉัน** เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก นอกจากนี้มี **วิหาร** กว้าง ๗.๘๐ เมตร ยาว ๒๐.๙๐ เมตร ซึ่งสร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย มีรูปทรงเป็นเรือสำเภา สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ได้พักอาศัยเมื่อคราวมาคุมการก่อสร้างองค์พระพุทธไสยาสน์ และได้มีการบูรณะขึ้นใหม่โดยพลเอกสำราญ แพทยกุล เป็นผู้บริจาคงบในการบูรณะ

วิหาร กว้าง ๗.๘๐ เมตร ยาว ๒๐.๙๐ เมตร ซึ่งสร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย มีรูปทรงเป็นเรือสำเภา สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ได้พักอาศัยเมื่อคราวมาคุมการก่อสร้างองค์พระพุทธไสยาสน์

ศาลาดินหรือวิหารสมเด็จ หลังเดิมเป็นอาคารไม้โปร่งมุงด้วยสังกะสี ลักษณะการก่อสร้างใช้สลักเดือยแทนตะปู สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ได้มาพักอาศัยเมื่อคราวมาคุมการก่อสร้างองค์พระพุทธไสยาสน์ ต่อมาได้มีการปรับปรุงและก่อสร้างวิหารคู่เป็นอาคารชุดเชื่อมต่อกับศาลาดิน **ศาลาน้ำ**หรือศาลาริมแม่น้ำป่าสัก **เจดีย์**ย่อมุมไม้สิบสอง ตั้งอยู่บริเวณเศียรองค์พระพุทธไสยาสน์ **หอระฆัง**คอนกรีตเสริมเหล็ก สร้าง พ.ศ. ๒๕๑๓ **ศาลาบำเพ็ญกุศล** เป็นศาลาคอนกรีตเสริมเหล็กชั้นเดียว ๑ หลัง ศาลาไม้ชั้นเดียว ๑ หลัง และ**ฌาปนสถาน** ซึ่งปรับปรุงใช้เป็นเตาน้ำมันเป็นวัดแห่งแรกในอำเภอท่าเรือเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อม **ศาลาจำหน่ายวัตถุมงคล** สร้าง วางศิลาฤกษ์โดยพลอากาศเอกมนัส รูปขจร พ.ศ. ๒๕๔๐ **เขื่อน**คอนกรีตเสริมเหล็กกันดินพัง ริมแม่น้ำป่าสัก ของเดิมสร้างในสมัยพระครูพุทธไสยาภิบาล และสร้างเขื่อนเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๘ ในสมัยพระครูปริยัตยาธิคุณ ใช้งบก่อสร้างและซ่อมแซม ๖,๐๓๑,๐๘๘ บาท ก่อสร้าง**โรงอาหาร** พ.ศ. ๒๕๕๐ ใช้งบ ๘๙๖,๐๑๐ บาท **ห้องน้ำห้องสุขา** พระครูปริยัตยาธิคุณได้ดำเนินการก่อสร้างเป็นห้องน้ำในระดับ ๕ ดาว เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ใช้งบก่อสร้าง ๔,๕๓๑,๔๑๐ บาท

วิหารคู่หรือศาลาดิน หลังเดิมเป็นอาคารไม้โปร่งมุงด้วยสังกะสี ลักษณะการก่อสร้างใช้สลักเดือยแทนตะปู สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ได้มาพักอาศัยเมื่อคราวมาคุมการก่อสร้างองค์พระพุทธไสยาสน์

สำหรับปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ มี **พระประธาน**ในพระอุโบสถ ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๖๕ นิ้ว สูง ๑๒๖ นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ **พระปางนาคปรก** สมัยทวาราวดี (ลพบุรี) เนื้อหินทราย กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุไว้ **รอยพระพุทธบาทจำลอง** มีอายุการสร้าง ๑๐๐ กว่าปี **เกศเก่าพระพุทธไสยาสน์**เก็บไว้ในวิหาร **พระพุทธไสยาสน์** (หลวงพ่อโต) สร้าง พ.ศ. ๒๔๑๓ ประดิษฐานอยู่ทางด้านทิศใต้ของวัด **เจดีย์**ย่อมุมไม้สิบสอง

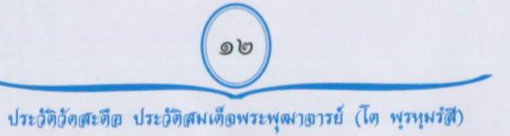
พระพุทธรูปหินทราย ปางนาคปรก เป็นศิลปะแบบขอม ซึ่งไม่ทราบประวัติความเป็นมา อยู่คู่กับวัดสะตือมาอย่างยาวนาน กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ โดยเคยถูกขโมยลักไปเมื่อปี ๒๕๒๓ แต่ก็ไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปได้

ห้องน้ำห้องสุขา พระครูปริยัตยาธิคุณ ได้ดำเนินการก่อสร้างเป็นห้องน้ำในระดับ ๕ ดาว เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยได้รับรางวัลที่ ๑ ระดับภาค

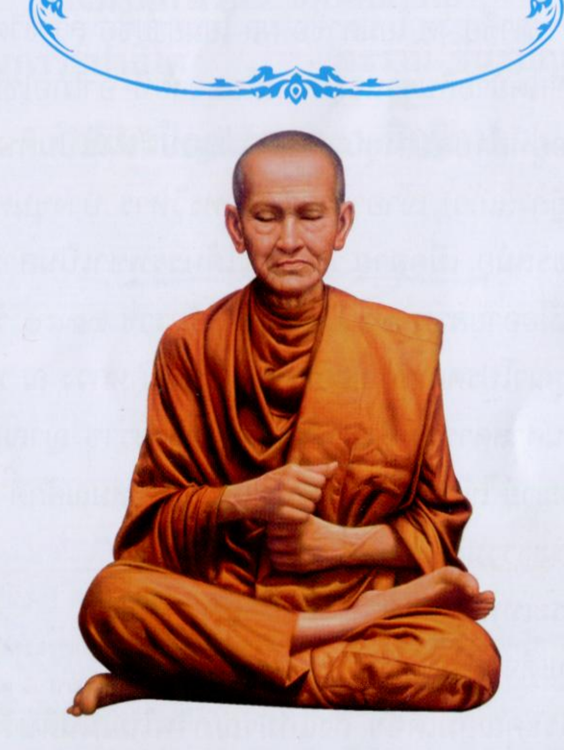

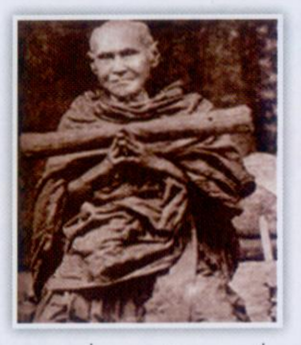

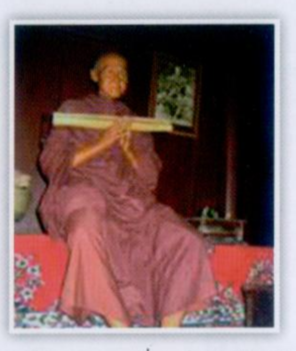
ประวัติเจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี)

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) ถือกำเนิดในแผ่นดินรัชกาลที่ ๑ ณ บ้านไก่จ้น ตำบลท่าหลวง อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันพฤหัสบดี เดือน ๕ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีวอก ตรงกับวันที่ ๑๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๓๓๑ สัมฤทธิศก จุลศักราช ๑๑๕๐

โยมมารดาชื่อ งุด โยมตาชื่อ ผล โยมยายชื่อ ลา ชีวิตในเยาว์วัย เมื่อโยมมารดาได้ย้ายถิ่นฐานจากบ้านโยมยายที่ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง มาอยู่ที่ตำบลบางขุนพรหม ได้มอบตัวให้เป็นศิษย์ของท่านเจ้าคุณอรัญญิก (แก้ว) เจ้าอาวาสวัดอินทรวิหาร บางขุนพรหม เพื่อเล่าเรียนอักขรสมัย เมื่ออายุ ๑๒ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดอินทรวิหาร เมื่ออายุครบ ๒๑ ปี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๕๐ รัชกาลที่ ๑ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้อุปสมบทเป็นนาคหลวง ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยมีสมเด็จพระสังฆราช ญาณสังวร (สุก) เป็นพระอุปัชฌาย์ ให้ฉายาว่า "พฺรหฺมรํสี" ได้รับสมณศักดิ์ ดังนี้

๑. พระธรรมกิตติ

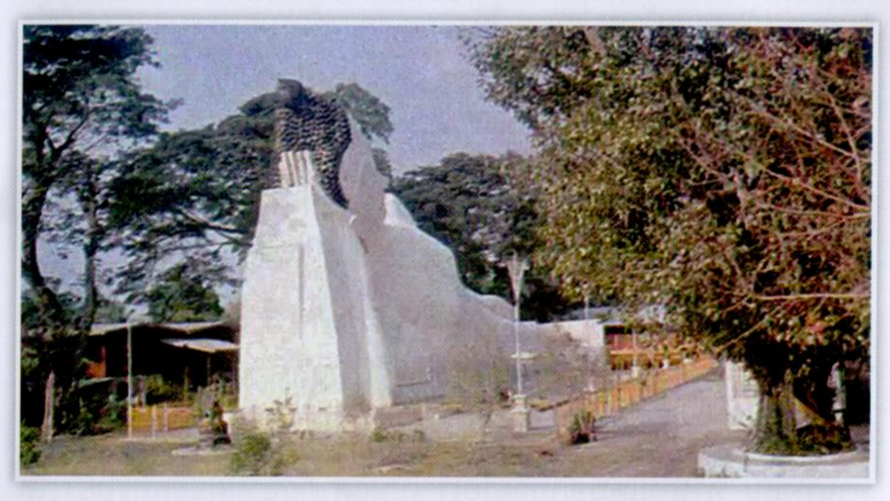
๒. พระเทพกวี

๓. สมเด็จพระพุฒาจารย์

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ถึงแก่มรณภาพในแผ่นดินรัชกาลที่ ๕ เมื่อ แรม ๒ ค่ำ เดือน ๘ ปีวอก จัตวาศก จุลศักราช ๑๒๓๔ ตรงกับวันเสาร์ ที่ ๒๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๑๕ เวลา ๒๔.๐๐ น. บนศาลาใหญ่ วัดบางขุนพรหมใน (วัดอินทรวิหาร) สิริอายุ ๘๔ พรรษาที่ ๖๔

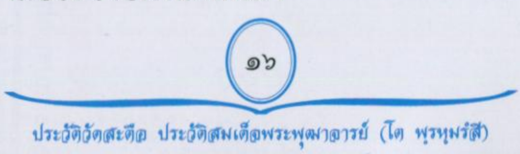
การก่อสร้าง พระพุทธไสยาสน์

ในปีพุทธศักราช ๒๔๑๓ ก่อนที่เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) จะมรณภาพ ๓ ปี สมเด็จโตมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๔๑๕ (ที่กรุงเทพฯ) ได้มาทำการก่อสร้างพระพุทธรูปก่ออิฐถือปูนปางพุทธไสยาสน์ ณ หมู่บ้านที่ถือกำเนิดที่วัดท่างาม ปัจจุบันคือ วัดสะตือ ตำบลท่าหลวง อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งพระนอนใหญ่มีขนาด ยาว ๑ เส้น ๖ วา สูง (ตั้งแต่พื้นถึงรัศมี) ๘ วา ฐาน ยาว ๑ เส้น ๑๐ วา กว้าง ๔ วา ๒ ศอก หรือ ยาว ๕๒ เมตร

กว้าง ๙ เมตร สูง ๑๖ เมตร องค์พระโปร่ง เบื้องพระปฤษฎางค์ ทำเป็นช่องกว้าง ๒ ศอก สูง ๑ วา สถานที่ก่อสร้างองค์พระประดิษฐานอยู่กลางแจ้ง ณ ที่ริมคูวัด ด้านตะวันออก ซึ่งอยู่ริมแม่น้ำป่าสัก

การบูรณะซ่อมแซม ครั้งที่ ๑ พระอุปัชฌาย์บัตร จนฺทโชติ อดีตเจ้าอาวาสกล่าวว่า พระนอนวัดสะตือ สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อปีมะเมีย (เวลานั้นท่านอายุได้ ๕ ขวบ) ว่า เจ้าประคุณสมเด็จโต ให้พวกทาสในตำบลไก่จ้นและตำบลอื่นช่วยกันสร้าง ก่อเตาเผาอิฐกันเองที่บริเวณหน้าพระนอน ใช้ระยะเวลาสร้างอยู่ประมาณ ๒ ปีจึงเสร็จ เมื่อสร้างพระเสร็จแล้ว ท่านเจ้าประคุณสมเด็จฯ ก็ได้ช่วยพวกทาสเหล่านั้นให้พ้นจากความเป็นทาสทุกๆ คน และว่าตั้งแต่สร้างพระมาเป็นเวลา ๕๐ กว่าปีแล้ว ยังไม่ปรากฏการบูรณปฏิสังขรณ์ องค์พระและสิ่งก่อสร้างปรักหักพัง ทรุดโทรมมาก ถึงปีจอ พ.ศ. ๒๔๖๕ ท่านได้เริ่มทำการปฏิสังขรณ์โดยว่าจ้างนายเรือง นางบาง ไวยฉาย อยู่บ้านท่าแดง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นผู้รับจ้าง และได้นายเปล่ง แหวนเพชร์ เป็นลูกมือก่ออิฐถือปูน เป็นผู้ช่วย ใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวของท่านทั้งสิ้น ท่านไม่ได้บอกบุญเรี่ยไร เป็นแต่ชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธา ได้จัดหาซื้อปูนมาช่วยท่าน ถือว่าเป็นการบูรณะครั้งแรก ทำการบูรณปฏิสังขรณ์อยู่ ๔ ปี จึงแล้วเสร็จ เมื่อปีฉลู พ.ศ. ๒๔๖๘ ว่าสิ้นปูนขาวถึง ๖๕ เกวียน เฉพาะพระเศียรใช้ปูนขาวทั้งสิ้น ๑๐ เกวียน แต่ไม่ทราบว่าใช้เงินไปเท่าไหร่ เพราะได้เงินมาได้ทำไปเรื่อยๆ หนึ่งปีต่อมา ท่านได้จัดให้มีการประชุมนมัสการและปิดทองพระนอนในวันขึ้น ๑๓ - ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ และวันขึ้น ๑๓ - ๑๕ ค่ำ ในเดือน ๕ และกำหนดเป็นงานเทศกาลประจำปีตั้งแต่นั้นมา

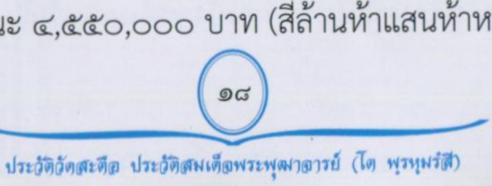
การบูรณะครั้งที่ ๒ เกิดขึ้นเมื่อ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม กับคณะ เดินทางมาปิดทองพระนอนวัดสะตือ เมื่อวันเสาร์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ปีวอก พ.ศ.๒๔๙๙ ตรงกับวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๙ เวลานั้นพระนอนอยู่ในสภาพทรุดโทรมมาก ท่านนายกรัฐมนตรี มีจิตใจประกอบด้วยความศรัทธาอันแรงกล้า ได้จัดการปฏิสังขรณ์พระนอนใหม่ทั้งองค์ โดยบัญชาการให้กรมโยธาเทศบาลอำนวยการปฏิสังขรณ์ในครั้งนี้ ปฏิสังขรณ์อยู่ ๓ เดือนจึงแล้วเสร็จ การปฏิสังขรณ์ครั้งนี้ขนาดขององค์พระได้ลดจากขนาดเดิมไปมาก พระเกศของเก่าชำรุดและปัจจุบันนำมาเก็บรักษาไว้ในวิหารหน้าองค์หลวงพ่อโต

การบูรณะครั้งที่ ๓ เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ โดย พระครูพุทธไสยาภิบาล (หมึก อินฺทสโร) น.ธ. เอก เจ้าอาวาส ร่วมกับชาวบ้านบูรณะในระยะเวลาประมาณ ๓ เดือน ๒๕ วันจึงแล้วเสร็จ จากคำบอกเล่าของพระครูพุทธไสยาภิบาล เมื่อเดิมเคยเห็นเสาศาลาครอบองค์พระนอนที่หลวงพ่อโตสร้างไว้ยังปรากฏให้เห็นอยู่ ๒-๓ ต้น เมื่อคราวบูรณปฏิสังขรณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๙ โดยท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม พวกช่างกรมโยธาเทศบาลเห็นเสาตั้งอยู่ไม่ใช้ประโยชน์อะไร จึงพากันรื้อถอนทุบทิ้งเสีย ส่วนเตาเผาอิฐของหลวงพ่อโต อยู่ใต้ต้นมะขามใหญ่ท่านได้สั่งให้รื้อทิ้ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๐๔

การบูรณะครั้งที่ ๔ เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยพระอธิการทองคำ คัมภีร์ปัญโญ (ทองคำ อินทโชติ) น.ธ. เอก อดีตเจ้าอาวาส ได้ร่วมกับชาวบ้านทำการบูรณและทาสีน้ำองค์พระ

การบูรณะครั้งที่ ๕ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ โดยพระมหาจำรัส คุตฺตสีโล อดีตเจ้าอาวาส ร่วมกับชาวบ้านทำการบูรณะและพ่นองค์หลวงพ่อโตเป็นสีทอง และได้เปลี่ยนเม็ดพระสกจากแก้วใส เป็นนิลอัดก้อน ใช้งบในการบูรณะ ๒,๘๔๕,๐๐๐ บาท โดย หจก.ประเสริฐอรชร

การบูรณะครั้งที่ ๖ ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดสะตือ ร่วมกับนายณรงค์ อ่อนสอาด รองผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และผู้อำนวยการศิลปากรที่ ๓ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำการบูรณะ โดยมีคุณกนกศักดิ์ ปิ่นแสง เป็นผู้จัดหาทุนในการบูรณะพร้อมด้วยประชาชนทั้งหลาย เริ่มบูรณะวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๔ รวมระยะเวลาการบูรณะ ๓๖๐ วัน โดยห้างหุ้นส่วนจำกัด พัทธกร ใช้งบในการบูรณะ ๔,๕๕๐,๐๐๐ บาท (สี่ล้านห้าแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) กับการเลิกทาส

การก่อสร้างพระนอนวัดสะตือ สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อปีมะเมีย เจ้าประคุณสมเด็จโต ให้พวกทาสในตำบลไก่จ้นและตำบลอื่นซึ่งเป็นทาสเชลยศึกที่ตกค้างถูกต้อนมาจากเวียงจันทน์ มีนิวาสถานอยู่ในตำบลไก่จ้นและตำบลใกล้เคียงมานาน (ข้อเท็จจริงจากสำเนียงชื่อบ้าน เพราะคำว่า "ไก่จ้น" ไม่ใช่สำเนียงภาษาไทยภาคกลาง แต่เป็นสำเนียงภาษาไทยภาคอีสาน ซึ่งมีภาษาพูดสำเนียงคล้ายภาษาลาวเวียงจันทน์ ไก่จ้นมีความหมายตามภาษาไทยภาคกลางว่า "ไก่ใหญ่มีลักษณะอ้วนสมบูรณ์" ไทยภาคอีสานเรียกไก่ประเภทนี้เล่นๆ ติดปากว่า "ไก่บักจ้น") ช่วยกันสร้าง ก่อเตาเผาอิฐกันเองที่บริเวณลานวัดใกล้ต้นมะขามใหญ่ ปัจจุบันต้นมะขามใหญ่ยังอยู่ หน้าพระนอน เจ้าประคุณสมเด็จโต ให้พวกทาสใช้แรงงานก่อเตาเผาอิฐ การก่อสร้างใช้ระยะเวลารวดเร็ว สร้างอยู่ประมาณ ๒ ปีจึงแล้วเสร็จ

เมื่อสร้างองค์พระนอนเสร็จแล้ว ลุถึงปีพุทธศักราช ๒๔๑๔ เป็นวันอิสรภาพ ของบรรดาทาสที่เข้าช่วยมาสร้างองค์พระนอนให้

เป็นอิสรภาพ โดยท่านเจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้เป็นธุระติดต่อกับทางราชการ ดำเนินการปลดปล่อยพวกทาสให้พ้นจากความเป็นทาส ความปรารถนาของท่านเจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผลสำเร็จดังประสงค์ทุกประการ การกระทำครั้งนั้นนับเป็นปรากฏการณ์ใหม่เอี่ยมเหนือแผ่นดินสยาม คงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่ควรคู่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน เพราะผู้คนยุคนั้นเกือบทั้งโลก นิยมระบบทาสค่อนข้างเหนียวแน่นและกว้างขวาง ลินคอล์น ประธานาธิบดีคนที่ ๑๖ แห่งสหรัฐอเมริกาประกาศเลิกทาสครั้งแรกในโลก เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๐๖ แต่ก่อนที่สังคมสหรัฐจะยอมรับนโยบายนี้ ได้เกิดสงครามกลางเมืองเกี่ยวกับทาส อย่างดุเดือดรุนแรงเป็นเวลาหลายปี สุดท้ายลินคอล์นประธานาธิบดีคนที่ ๑๖ ผู้ริเริ่มในการประกาศเลิกทาส ถูกฝ่ายไม่เห็นด้วยลอบยิงถึงแก่ความตายในโรงละครแห่งชาติ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทย สมัยดำรงพระยศ เป็นพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร องค์รัชทายาท ทรงเป็นศิษย์หัวแก้วหัวแหวนของท่านประคุณสมเด็จฯ ได้เรียนอักขรสมัยในสำนักของเจ้าประคุณสมเด็จฯ ศิษย์กับอาจารย์ ๒ ท่านนี้สนิทสนมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อพระองค์ได้รับการราชาภิเษกเป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้ว พระองค์ในฐานะเป็นศิษย์เอกในสมเด็จท่านเจ้าประคุณฯ ก่อนทรงปฏิบัติงานใหญ่ระดับประเทศ คือการประกาศเลิกทาส คงต้องปรึกษาหารือทางหนีทีไล่ ตลอดทั้งขอความคิดเห็นและแนะนำเพื่อศึกษาลู่ทางจนเกิดความมั่นพระทัย เพื่อเป็นการหยั่งปฏิกิริยาของชาวบ้าน ครั้นปฏิบัติการทดลองได้ผลไม่มีเหตุการณ์อะไรรุนแรงเป็นที่วิตก พระองค์จึงดำเนินการทันที

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศเลิกทาสเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๗ หลังท่านเจ้าประคุณสมเด็จฯผู้เป็นอาจารย์สร้างพระนอนเสร็จ ๒ ปี (พระนอนสร้างแล้วเสร็จ ปี พ.ศ. ๒๔๑๔ เป็นวันที่บรรดาทาสที่ก่อสร้างพระนอนได้รับการปลดปล่อยอิสรภาพ) ประธานาธิบดีคนที่ ๑๖ แห่งสหรัฐอเมริกาประกาศเลิกทาสครั้งแรกในโลก เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๐๖

การประกาศเลิกทาสในเมืองไทย เบื้องแรกเป็นไปอย่างขลุกขลัก เพราะเจ้าของทาสส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกว่าจะยินยอมกันได้ก็เสนอข้อต่อรองมากมายหลายประการ สงครามกลางเมืองทำท่าว่าจะเกิดขึ้น แต่เพราะพระพุทธเจ้าหลวงทรงมีวิจารณญาณรอบคอบดำเนินพระบรมราโชบายอย่างสุขุมและประนีประนอม แบบผ่อนสั้น

ผ่อนยาว เหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งทำท่าว่าไม่ค่อยดีแต่แรกจึงสงบราบคาบเป็นปกติ กว่าจะยอมรับกันได้กินเวลานานถึง ๓๖ ปี คือการประกาศเลิกทาสได้เด็ดขาดสิ้นเชิง เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๔ อันเป็นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และข้อสังเกตว่าทั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งสองพระองค์ ได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินเยือน ณ วัดสะตือ ซึ่งเป็นสถานที่ปลดปล่อยทาสครั้งแรกมาแล้วนั้น

การปลดปล่อยทาส ๒ ตำบลให้เป็นอิสรภาพ โดยท่านเจ้าประคุณสมเด็จฯ ในปีพุทธศักราช ๒๔๑๔ ณ วัดสะตือ ตำบลไก่จ้น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แม้จะไม่เป็นทางการ แต่ก็เป็นผลดีทางอ้อม คือเป็นแรงกระตุ้นเตือนให้มีการปลดปล่อยทาสทั่วประเทศในกาลต่อมา อนึ่ง การกระทำของท่านเจ้าประคุณสมเด็จฯ ครั้งกระนั้น ยึดหลักอหิงสา มีเมตตาธรรมเป็นเบื้องหน้า ดำเนินกุสโลบายสุขุมลุ่มลึก ประกอบด้วยเหตุผลตามขั้นตอน จึงปราศจากอุปสรรคขัดขวางเป็นปวิมุต เพราะท่านมีสิ่งที่คนอื่นไม่มี ท่านสามารถทำในสิ่งที่คนอื่นทำไม่ได้ ท่านเป็นพระที่มีบุญบารมีมากล้นยากจะหาผู้อื่นใดทัดเทียม (คัดลอกจากหนังสือตำนานพระเครื่องสมเด็จและปฐมอัครกรรม รวบรวมโดย พระศรีวิสุทธิโสภณ* (เที่ยง อคฺคธมฺโม ป.ธ.๙) วัดระฆังโฆสิตาราม)

* ปัจจุบันเป็น "พระธรรมธีรราชมหามุนี" เจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตาราม

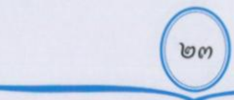
บุคคลสำคัญ ที่มาเยือนวัดสะตือ

- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จนมัสการรอยพระพุทธบาท ๒ ครั้ง ที่วัดท่างาม (วัดสะตือ) ราวปี พ.ศ.๒๔๓๑ และ พ.ศ.๒๔๔๙ (พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๕ ในจดหมายเหตุเรื่องเสด็จประพาสต้น ครั้งที่ ๒)

- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินมาเปิดเขื่อนพระราม ๖ พ.ศ. ๒๔๖๔ ณ ตำบลท่าหลวง

รอยพระพุทธบาทอายุเกิน ๑๐๐ ปี สร้างในสมัยใดไม่มีหลักฐานแน่ชัด

- จอมพล ป.พิบูลสงคราม มานมัสการเมื่อปี พ.ศ ๒๔๙๙

- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสนมหาเถระ) เสด็จมานมัสการองค์พระพุทธไสยาสน์ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสนมหาเถระ)
เสด็จมานมัสการองค์พระพุทธไสยาสน์ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (พุฒ สุวฑฺฒโน) วัดสุวรรณาราม บางกอกน้อย กทม. ทรงมาเป็นประธานการยกช่อฟ้าอุโบสถ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๓

- สมเด็จพระมหาธีราจารย์ (นิยม ฐานิสฺสโร) วัดชนะสงคราม เสด็จมาเป็นประธานพิธีฉลองการบูรณะองค์หลวงพ่อโต วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๖

- สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ) วัดปากน้ำ กทม. มานมัสการพระพุทธไสยาสน์ และบูชาเศียรเก่าขององค์หลวงพ่อโต เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๖ (เป็นประธานพิธีพุทธาภิเษก)

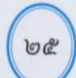

เกศเก่าพระพุทธไสยาสน์ บูรณะเมื่อปี ๒๔๙๙ เก็บไว้ในวิหาร

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ) วัดปากน้ำ กทม.
มานมัสการพระพุทธไสยาสน์ และบูชาเศียรเก่าขององค์หลวงพ่อโต
เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๖ (เป็นประธานพิธีพุทธาภิเษก)

งานประจำปี วัดสะตือ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีผู้มากราบไหว้ บนบาน เมื่อได้รับความสำเร็จ ก็แก้บนด้วยขนมจีนทั้งกระจาด โดยมีความเชื่อว่าเป็นของชอบของพวกทาส เนื่องจากในสมัยที่ทำการช่วยสมเด็จสร้างพระนอน มักทำขนมจีนมาเลี้ยง พระพุทธไสยาสน์ (หลวงพ่อโต) เป็นพระพุทธรูป

ที่มีขนาดใหญ่มาก มีอายุการสร้างที่ยาวนานกว่าร้อยปี ทางกรมศิลปากรได้จดทะเบียนขึ้นเป็นโบราณสถาน เมื่อปี ๒๕๔๓ ปัจจุบันมีประชาชนจากทั่วสารทิศ เดินทางมานมัสการกราบไหว้ มีการขอพรและโชคลาภต่างๆ ซึ่งมักจะประสบผลตามที่ตั้งใจขอไว้ มีการแก้บนด้วยการปิดทอง การนำอาหารคาวหวานมาถวาย ซึ่งจะต้องนำมาถวายก่อนเวลา ๑๒.๐๐ น. มีการรำกลองยาวไปรอบๆ องค์พระพุทธไสยาสน์ตามจำนวนรอบที่บนไว้ เคยมีผู้มาบนและประสบผลสำเร็จจึงรำแก้บนเป็น ๑,๐๐๐ รอบ (๑ รอบองค์พระนอน ยาวประมาณ ๑๒๒ เมตร)

การบนประชาชนจะนิยมบนเป็นเลขคี่ เช่น ๓ รอบ ๙ รอบ ๙๙ รอบ และใช้ธูปบน ๙ ดอก การเสี่ยงทายยกช้างเพื่ออธิษฐานทำนายโชคชะตาจะอยู่ในวิหารหน้าองค์หลวงพ่อโต ส่วนการตักบาตร

ข้าวสาร การเสี่ยงเซียมซี และการถวายสังฆทาน อยู่ในวิหารคู่ซึ่งติดแอร์เย็นสบาย การนมัสการจะมีประชาชนมามากในวันเสาร์และอาทิตย์ ผู้ที่มานมัสการหลวงพ่อโตทางวัดได้จัดให้มีตลาดนัดในทุกวันอาทิตย์ เพื่อซื้อของในท้องถิ่นทั้งของรับประทานและของใช้ ส่วนสถานที่จอดรถทางเอกชนได้จัดบริการอำนวยความสะดวกในการรับฝากรถอยู่บริเวณหน้าวัดอย่างเพียงพอ

การเดินทางมาวัดสะตือทางวัดได้อำนวยความสะดวกจัดทำป้ายบอกเส้นทางการเดินทางมาวัดอย่างทั่วถึง และขณะนี้กำลังดำเนินการก่อสร้างสะพานแขวนข้ามแม่น้ำป่าสักเชื่อมต่อวัดสะตือกับวัดไก่จ้น เพื่อให้คนเดินสัญจรไปมา บริเวณริมแม่น้ำป่าสักจะได้ชมบรรยากาศเขื่อนพระราม ๖ ซึ่งเป็นเขื่อนแห่งแรกในประเทศไทย ทุกท่านที่มาสามารถทำบุญให้อาหารปลาที่บริเวณท่าน้ำ นอกจากนั้นทางวัดได้จัดสร้างวัตถุมงคล เพื่อให้ทุกท่านที่มานมัสการพระพุทธไสยาสน์ได้บูชาวัตถุมงคลได้ที่ศาลาจำหน่ายวัตถุมงคล เพื่อนำกลับไปบูชาเพื่อเป็นสิริมงคลที่บ้าน การจัดงานประเพณีประจำปีทางวัดได้จัดให้มีงานเทศกาลประจำทุกๆ ปี ปีละ ๒ ครั้ง คือ กลางเดือน ๕ และกลางเดือน ๑๒ มีงาน ๓ วัน ๓ คืน (ขึ้น ๑๓-๑๕ ค่ำ) และในปัจจุบันทางวัดได้จัดทำบุญใหญ่เนื่องในวันคล้ายวันเกิดของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรฺหฺมรํสี) ในวันที่ ๑๗ เมษายน เป็นประจำทุกปี มีการเลี้ยงอาหารฟรีจากซุ้มอาหารที่ผู้มีจิตศรัทธานำมาบริการอย่างมากมาย

การเดินทางมาวัดสะตือ

สามารถใช้ได้สองเส้นทาง คือ เส้นทางแรก ใช้ทางถนนพหลโยธินผ่านอำเภอวังน้อย เพื่อไปจังหวัดสระบุรี เมื่อถึงทางเลี่ยงเมือง ที่จะไปจังหวัดลพบุรีก็ให้ใช้ทางเลี่ยงเมือง แล้วไปเลี้ยวซ้ายที่ทางแยกไปอำเภอเสาไห้ และให้วิ่งตรงไปยังอำเภอท่าเรือเพื่อไปเขื่อนพระรามหก และจะเห็นป้ายบอกทางไปวัดสะตือ ซึ่งไม่ไกลนัก หากอยู่ในวัดสะตือและไปยืนที่ริมแม่น้ำป่าสัก จะมองเห็นประตูกันน้ำเขื่อนพระรามหกซึ่งเป็นเขื่อนแห่งแรกของประเทศไทย เส้นทางที่สองใช้ถนนสายบางปะอิน-นครสวรรค์ (ถนนสายเอเซีย) ผ่านทางแยกเข้าอยุธยาและเมื่อถึงทางแยกไปจังหวัดอ่างทอง - อำภอท่าเรือ ก็ให้เลี้ยวไปอำเภอท่าเรือ แต่เส้นทางนี้จะไกลกว่าเส้นทางแรก คือจะต้องผ่านอำเภอมหาราชก่อน และเมื่อถึงอำเภอท่าเรือก็จะพบป้ายบอกทางไปวัดสะตือ

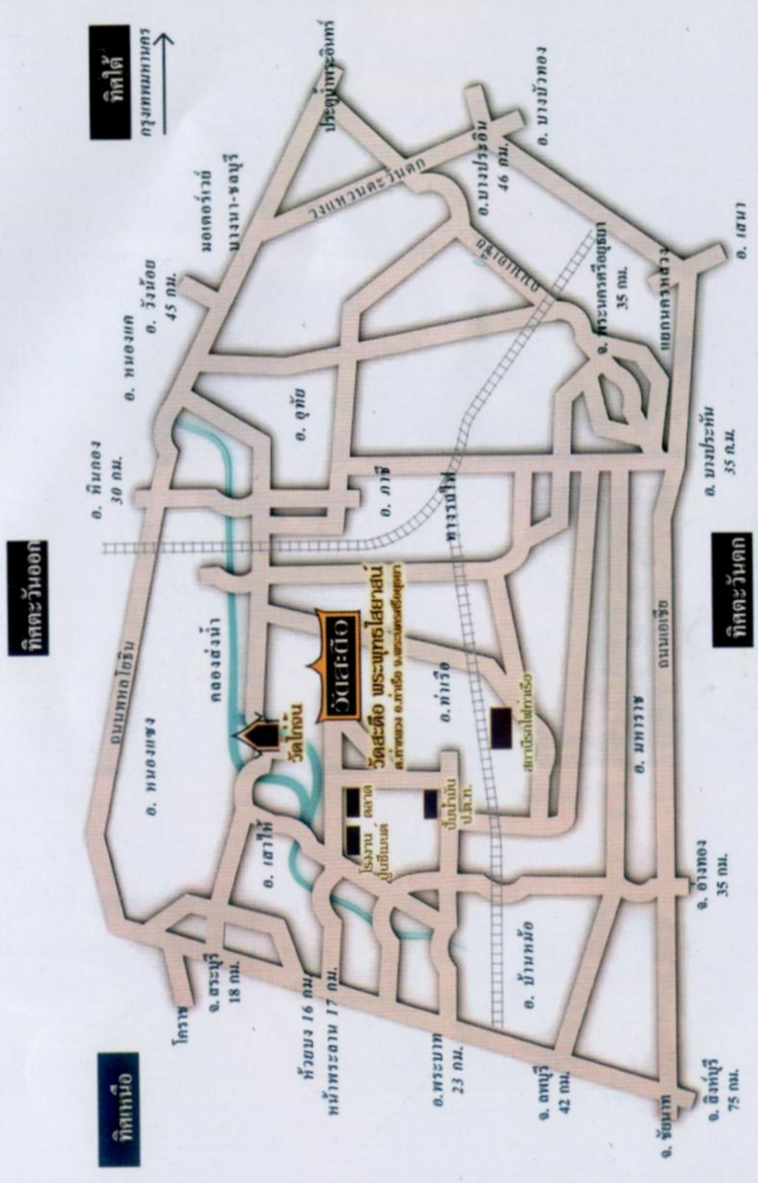
ทางรถโดยสาร จากกรุงเทพฯ สถานีขนส่งหมอชิต ๒ (หมอชิตใหม่) ซื้อตั๋วช่องขายตั๋วอยุธยา ระยะทางจากกรุงเทพถึงอยุธยาประมาณ ๗๕ กิโลเมตร เมื่อถึงอยุธยาต่อรถไปลงที่อำเภอท่าเรือ แล้วต่อรถไปลงที่วัดอีกที

ทางรถไฟ ขึ้นรถไฟจากสถานีหัวลำโพง ผ่านสถานีดังนี้ กรุงเทพฯ – สามเสน – ชุมทางบางซื่อ – บางเขน – ทุ่งสองห้อง – หลักสี่ – ดอนเมือง – รังสิต – เชียงราก – นวนคร – เชียงรากน้อย – คลองพุทรา – บางปะอิน – อยุธยา – ชุมทางภาชี – หนองวิวัฒน์ – ท่าเรือ ลงปลายทางสถานีท่าเรือแล้วต่อรถไปที่วัดอีกที

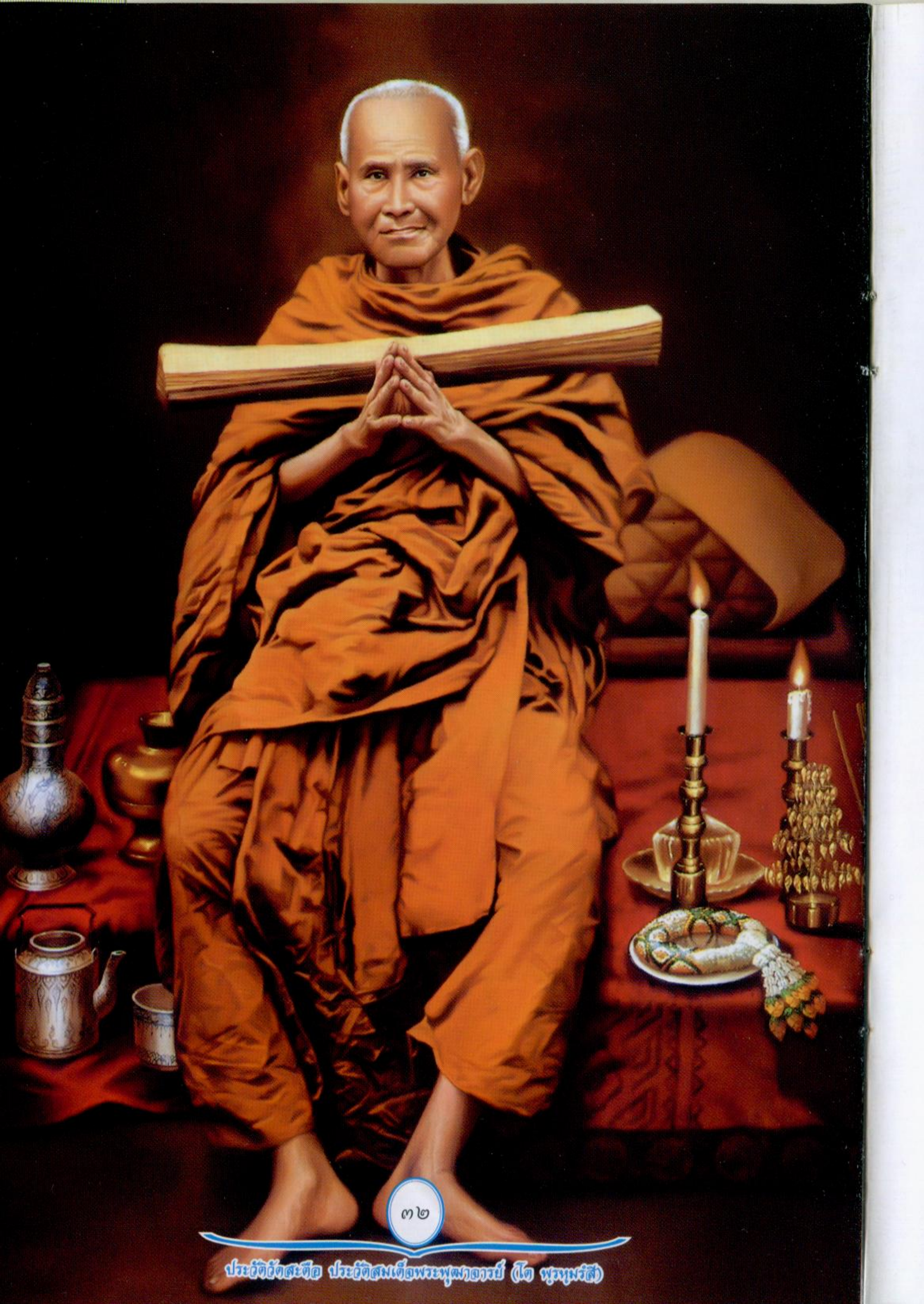

แผนที่การเดินทางมาวัดสะตือ

วัดสะตือ ต.ท่าหลวง อ.ท่าเรือ จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๓๐
โทร. ๐๘ – ๑๙๙๑ – ๒๗๖๓, ๐๘ – ๖๙๒๘ – ๕๗๔๖

พระคาถาชินบัญชร

โดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี)

ก่อนที่เจริญภาวนาให้ตั้งจิตให้เป็นสมาธิแล้วระลึกถึงเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี) แล้วตั้งนะโม ๓ จบ

ส่วนบทนำข้างล่างนี้ ตามฉบับเดิมนั้นไม่มี ไม่ทราบว่าผู้ใดต่อเติมเข้าไป บทนี้เป็นบทให้พรแก่ผู้อื่นของเจ้าประคุณสมเด็จโต ท่านใช้เวลาให้พรแก่พวกญาติโยมที่ไปหาท่าน ผู้ใดจะสวดด้วยหรือไม่ก็ไม่เป็นไร แล้วแต่ความศรัทธา

ปุตตะกาโม ละเภ ปุตตัง ธะนะกาโม ละเภ ธะนัง
อัตถิกาเยกายะญายะ เทวานัง ปิยะตัง สุต์วา

แปลตามใจความว่า ผู้ปรารถนาบุตร ขอให้ได้บุตรสมความปรารถนา ผู้ปรารถนาทรัพย์ จงได้ทรัพย์สมความปรารถนา และขออัญเชิญเทวดาจงมาร่วมรับรู้อนุโมทนาให้เขาเหล่านั้นจงสำเร็จตามความปรารถนาทุกประการ

๑. ชะยาสะนากะตา พุทธา เช๎ต์วา มารัง สะวาหะนัง
จะตุสัจจาสะภัง ระสัง เย ปิวิงสุ นะราสะภา

๒. ตัณหังกะราทะโย พุทธา อัฏฐะวีสะติ นายะกา
สัพเพ ปะติฏฐิตา มัยหัง มัตถะเก เต มุนิสสะรา

๓. สีเส ปะติฏฐิโต มัยหัง พุทโธ ธัมโม ท๎วิโลจะเน
สังโฆ ปะติฏฐิโต มัยหัง อุเร สัพพะคุณากะโร

๔. หะทะเย เม อะนุรุทโธ　　สารีปุตโต จะ ทักขิเณ
โกณฑัญโญ ปิฏฐิภาคัส์มิง　　โมคคัลลาโน จะ วามะเก

๕. ทักขิเณ สะวะเน มัยหัง　　อาสุง อานันทะราหุลา[1]
กัสสะโป จะ มะหานาโม　　อุภาสุง วามะโสตะเก

๖. เกสะโต ปิฏฐิภาคัส์มิง　　สุริโยวะ ปะภังกะโร
นิสินโน สิริสัมปันโน　　โสภิโต มุนิปุงคะโว

๗. กุมาระกัสสะโป เถโร　　มะเหสี จิตตะวาทะโก
โส มัยหัง วะทะเน นิจจัง　　ปะติฏฐาสิ คุณากะโร

๘. ปุณโณ อังคุลิมาโล จะ　　อุปาลีนันทะสีวะลี
เถรา ปัญจะ อิเม ชาตา　　นะลาเฏ ติละกา มะมะ

๙. เสสาสีติ มะหาเถรา　　วิชิตา ชินะสาวะกา
เอตาสีติ[2] มะหาเถรา　　ชิตะวันโต ชิโนระสา
ชะลันตา สีละเตเชนะ　　อังคะมังเคสุ สัณฐิตา

๑๐. ระตะนัง ปุระโต อาสิ　　ทักขิเณ เมตตะสุตตะกัง
ธะชัคคัง ปัจฉะโต อาสิ　　วาเม อังคุลิมาละกัง

๑๑. ขันธะโมระปะริตตัญจะ　　อาฏานาฏิยะสุตตะกัง
อากาเส ฉะทะนัง อาสิ　　เสสา ปาการะสัณฐิตา

๑๒. ชินาณา[3]วะระสังยุตตา　　สัตตัปปาการะลังกะตา
วาตะปิตตาทิสัญชาตา　　พาหิรัชฌัตตุปัททะวา

๑๓. อะเสสา วินะยัง ยันตุ　　อะนันตะชินะเตชะสา
วะสะโต เม สะกิจเจนะ　　สะทา สัมพุทธะปัญชะเร

๑๔. ชินะปัญชะระมัชฌัม์หิ　　วิหะรันตัง มะหีตะเล*
สะทา ปาเลนตุ มัง สัพเพ　　เต มะหาปุริสาสะภา

๑๕. อิจเจวะมันโต สุคุตโต สุรักโข
ชินานุภาเวนะ ชิตุปัททะโว
ธัมมานุภาเวนะ ชิตาริสังโฆ
สังฆานุภาเวนะ ชิตันตะราโย
สัทธัมมานุภาวะปาลิโต　　จะรามิ ชินะปัญชะเรติฯ

(ชินะปัญชะระคาถา นิฏฐิตา)

ฉบับถูกต้องตรวจตามไวยากรณ์โดย
พระธรรมธีรราชมหามุนี (เที่ยง อคฺคธมฺโม ป.ธ.๙) วัดระฆังโฆสิตาราม

หมายเหตุ ๑. อาสุง เป็นพหูพจน์ **อานันทะราหุลา** จึงต้องเป็นพหูพจน์ตาม ส่วนมากพิมพ์เป็น **อาสุง อานันทะราหุโล** ซึ่งผิดไวยากรณ์

หมายเหตุ ๒. เอตาสีติ เท่ากับ **เอเต** บวก **อะสีติ** เป็นโลปสระสนธิ คือ ลบ **เอ** ที่ **เต** ออก คงเป็น **เอตะ** แล้วนำไปเชื่อมกับ **อะสีติ** รัสสสระ ๒ ตัวรวมกัน ต้องทีฆะ คือ ทำให้มีเสียงยาว จึงเป็น **เอตาสีติ** ดังกล่าว แปลว่า "พระมหาเถระ ๘๐ เหล่านั้น"

หมายเหตุ ๓. ชินะ บวก **อาณา** เท่ากับ **ชินาณา** และ **อาณา** แปลว่า "อำนาจ" ส่วนมากพิมพ์เกินเป็น ชินานานา ซึ่งไม่รู้แปลว่าอย่างไร

* อ่านออกเสียงว่า **มะฮีตะเล**

ประวัติ พระพุทธไสยาสน์

วัดสะตือ ชื่อนี้ มีประวัติ
ได้อุบัติ มีมา น่าฉงน
เป็นวัดเก่า เล่าแก่ แน่พิกล
อยู่ตอนบน เหนือวัด ปัจจุบัน
มีไม้ใหญ่ ได้ชื่อ สะตือต้น
เป็นมงคล ดลนิมิต คิดเสกสรร
จึงได้นาม ตามนิมิต ที่คิดกัน
เล่าผูกพัน เป็นประวัติ "วัดสะตือ"
ครั้นล่วงกาล นามนม สมเด็จฯท่าน
พุฒาจารย์ เรืองล้น คนนับถือ

สร้างพระใหญ่ ไสยาสน์ ราษฎร์ระบือ
ได้นามชื่อ "หลวงพ่อโต" โชว์เกียรติคุณ
เป็นอนุสรณ์ ตอนกำเนิด เกิดที่นั่น
เป็นสำคัญ เครื่องหมาย ได้เกื้อหนุน
หวังจะเสริม เพิ่มบารมี ที่เป็นบุญ
จึงลงทุน สร้างพระใหญ่ ไว้หลายองค์
ครั้นต่อมา วัดสะตือ ได้รื้อย้าย
มาตั้งใหม่ ใกล้องค์พระ ดังประสงค์
แล้วเปลี่ยนชื่อ ถือนาม ตามจำนง
หมายเจาะจง ตรงว่า "วัดท่างาม"
ให้สอดคล้อง ต้องนาม ตามตำบล
เป็นอนุสนธิ์ ต่อเนื่อง เรื่องชวนขำ
"วัดสะตือ" ชื่อเปลี่ยนมา "วัดท่างาม"
เป็นข้อความ ตามเค้า เขาเล่ามา

ครั้งต่อมา ราชะ มหาราช
องค์พระบาท จอมบดินทร์ ปิ่นเกษา
"พุทธเจ้าหลวง" จอมรัฐ "ขัตติยา"
ได้ผ่านมา ไหว้พระบาท นมัสการ
จึงแวะไหว้ "พระไสยาสน์" กราบบาทพระ
ปสาทะ พอใจ ในสถาน
ถึงสองครา น่าชม พระสมภาร
จึงได้จาร จารึก ผนึกนาม
แล้วได้ชื่อ ถือนาม ตามนิมิต
เฟื่องบพิตร ภูมินทร์ ปิ่นสยาม
เป็น "ท่าหลวง" ปวงประชา ว่าคล้อยตาม
สมญานาม ปรากฏแก่ แด่จอมพงศ์
"วัดสะตือ" หรือ "ท่างาม" นามท่าหลวง
ชนทั้งปวง รู้ดี มิใหลหลง

เรียกหมุนเวียน เปลี่ยนไป ไม่มั่นคง
เจตจำนง ผันแปร ไม่แน่นอน
ปัจจุบัน นั้นไซร้ ใช้เรียกกลับ
หันไปรับ “วัดสะตือ” ชื่อครั้งก่อน
เป็นนิมิต มงคลนาม ตามสุนทร
ปวงนิกร ยอมรับ นับว่าดี
อารัมภบท รจนา มามากโข
หลวงพ่อโต มรณภาพ ตราบสุขี
อนุสรณ์ วัดสะตือ คือความดี
ประชาชี รู้เช่น ได้เห็นจริง
ขอย้อนรอย ถอยหลัง อีกครั้งหนึ่ง
โปรดได้พึง สนใจ ทั้งชายหญิง
จักเฉลย เผยประวัติ จัดอ้างอิง
ความตามจริง ที่กล่าว เล่ากันมา

หลวงพ่อโต วัดสะตือ นี้ลือลั่น
ชนหมื่นพัน ใต้เหนือ เชื่อนักหนา
ต่างเคารพ นบไหว้ ใจศรัทธา
หวังบูชา ชื่นชม ในสมภาร
เป็นพระนอน ใหญ่พอ ก่อด้วยอิฐ
ตั้งสถิต เด่นหรู ดูตระหง่าน
เป็นพระยาว ใหญ่ล้ำ ตามตำนาน
ยาวประมาณ หนึ่งเส้น เศษหกวา
สูงแปดวา น่าดูซิ มิใช่น้อย
กว้างนิดหน่อย สิบแปดศอก ขอบอกว่า
ยาวที่สุด ในประเทศ เขตพารา
เป็นบุญตา ของพวกเรา เฝ้าคอยชม
ใช้เวลา สองปี ที่สร้างก่อ
จึงเติมต่อ เรียบร้อย ค่อยเสร็จสม

ปีสอง – สี่ หนึ่ง – สาม ยามอุดม
จึงได้ชม บูชา พระไสยาสน์
ล่วงเวลา ห้าสิบปี ที่ผ่านพ้น
ต้องขาดคน บูรณะ น่าอนาถ
คงชะรอย ปล่อยปละ พระไสยาสน์
จึงได้ขาด เหลียวแล แย่เสียนาน
สุดถึง ปีศก ถึงหกห้า
เกิดศรัทธา แรงใจ ยิ่งไพศาล
"หลวงพ่อบัติ" หัวแรง จัดแจงงาน
วางโครงการ บูรณะ กะฟื้นฟู
แล้วเหินห่าง ว่างเว้น มาหลายปี
สุดถึงปี เก้าเก้า เข้ามาสู่
เหมือนกุศล ดลใจ ได้อุ้มชู
ส่งให้รู้ ยอดคน จอมพล ป.

เดือนสิบสอง วันเสาร์ เนาสวัสดิ์
ในนมัส ปีติ มิหวั่นหนอ
จึงมุ่งมาด ปรารถนา หารีรอ
ไม่ย่อท้อ ยอมทน ดั้นดั้นมา
ถึงเหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้า หาได้คิด
เพราะดวงจิต หมายมาด ปรารถนา
ท่าน ฯพณฯ กะท่านหญิง มิ่งภรรยา
ชวนกันมา บูชิต แล้วปิดทอง
เกิดเลื่อมใส ศรัทธา ปสาทะ
วิริยะ หวังผล ดลสนอง
เหมือนบุญนำ ทำไว้ ได้ประคอง
จิตหวังปอง กุศล ดลแรงใจ
จึงสั่งให้ กรมโยธา เทศบาล
ดำเนินการ บูรณะ องค์พระใหม่

ฯพณฯ ท่าน บัญชา มาฉับไว
แต่นั้นไซร้ จึงเสร็จ สำเร็จงาม
ปัจจุบัน สมบูรณ์ เป็นศูนย์สงบ
ประชาชน คนเคารพ กันล้นหลาม
มีเทศกาล งานปี อันดีงาม
ทุกเขตคาม รู้ทั่ว ทุกตัวคน
ขึ้นสิบสาม ตามสิบสี่ และสิบห้า
คือเวลา เริ่มงาน การกุศล
เดือนสิบสอง และเดือนห้า น่าไปยล
สาธุชน เหนือใต้ หลั่งไหลนอง
ถ้าผู้ใด ใครไม่เคย เลยลองแวะ
เสนอแนะ บอกขาน ท่านทั้งผอง
ได้กุศล ดลสนุก ทุกทำนอง
เชิญปิดทอง หลวงพ่อโต "วัดสะตือ"

บรรยายความ ตามพรรณนา มาก็มาก
ถ้าแม้นหาก พร่องไป อย่าได้ถือ
ดำเนินความ ตามเค้า ที่เล่าลือ
ให้มีชื่อ โด่งดัง ทั้งเมืองไทย
ถ้าแม้นว่า ความดี จะมีเกิด
ก็ขอเทิด นบทูน พูนยกให้
แด่สมเด็จ พุฒาจารย์ ท่านเกรียงไกร
จงครรไล ทิพย์สถาน พิมานเทอญฯ

สละ จุลวรรณ ผู้ประพันธ์

พระดัง ปี ๑๓

พระงาม ปี ๕๔

พระครูปริยัตยาธิคุณ

เจ้าอาวาสวัดสะตือ เจ้าคณะอำเภอท่าเรือ

โทร. ๐๘๑-๙๙๑-๒๗๖๓